

Πανεπιστήμιο Κύπρου
Τμήμα Επιστημών της Αγωγής

Η ένταξη των παιδιών με αναπηρία στο γενικό σχολείο

Σιμώνη Συμεωνίδου
Επίκουρη καθηγήτρια
symeonidou.simoni@ucy.ac.cy

Παγκύπρια Επιμόρφωση Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για τους
Διευθυντές/ντριες Προδημοτικής, Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης
23, 24, 25, 29, 31 Ιανουαρίου 2018

Διάγραμμα παρουσίασης

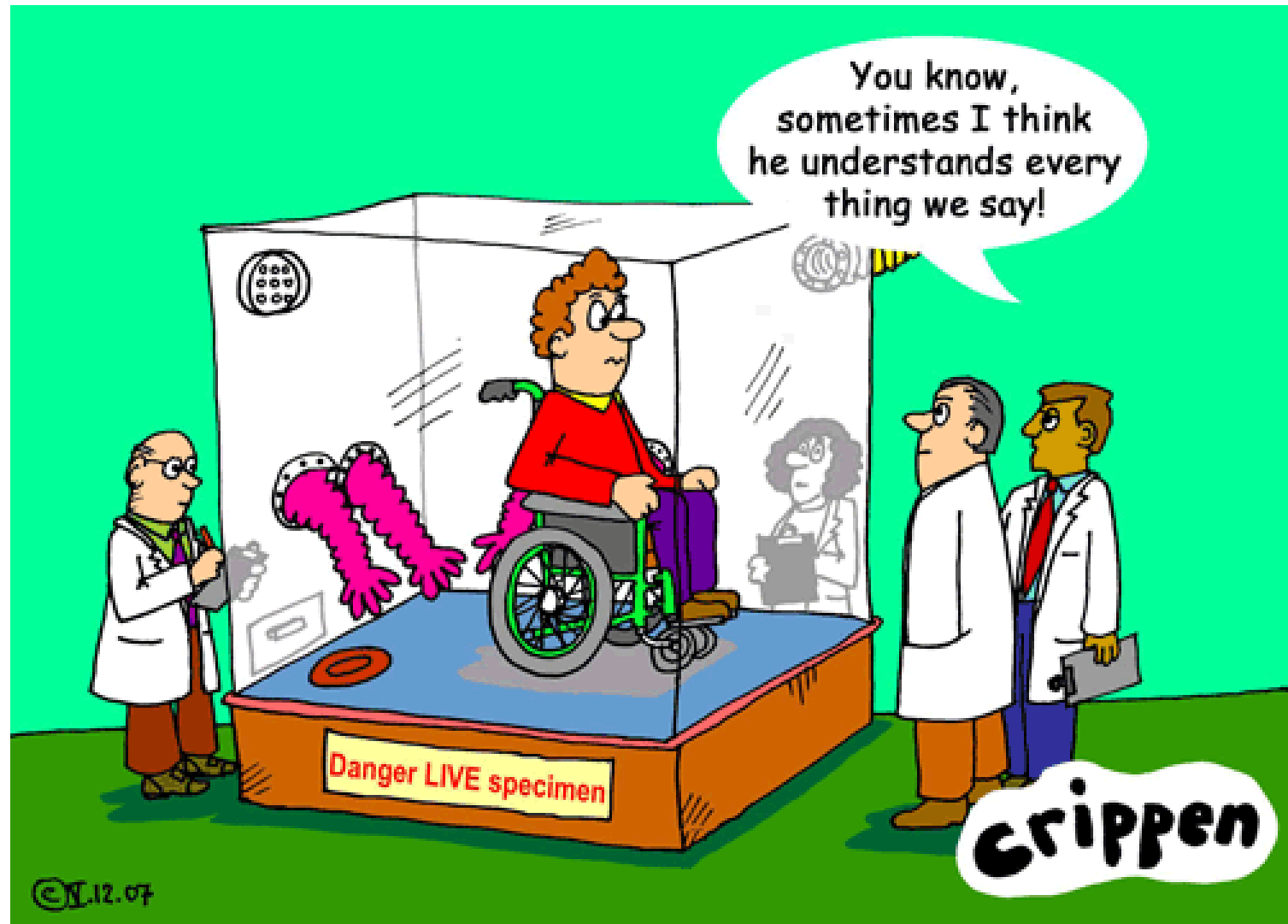
- Θεωρητικό πλαίσιο
- Διάλειμμα
- Παραδείγματα καλών πρακτικών για την ανάπτυξη θετικών στάσεων προς την αναπηρία

Θεωρητικό πλαίσιο

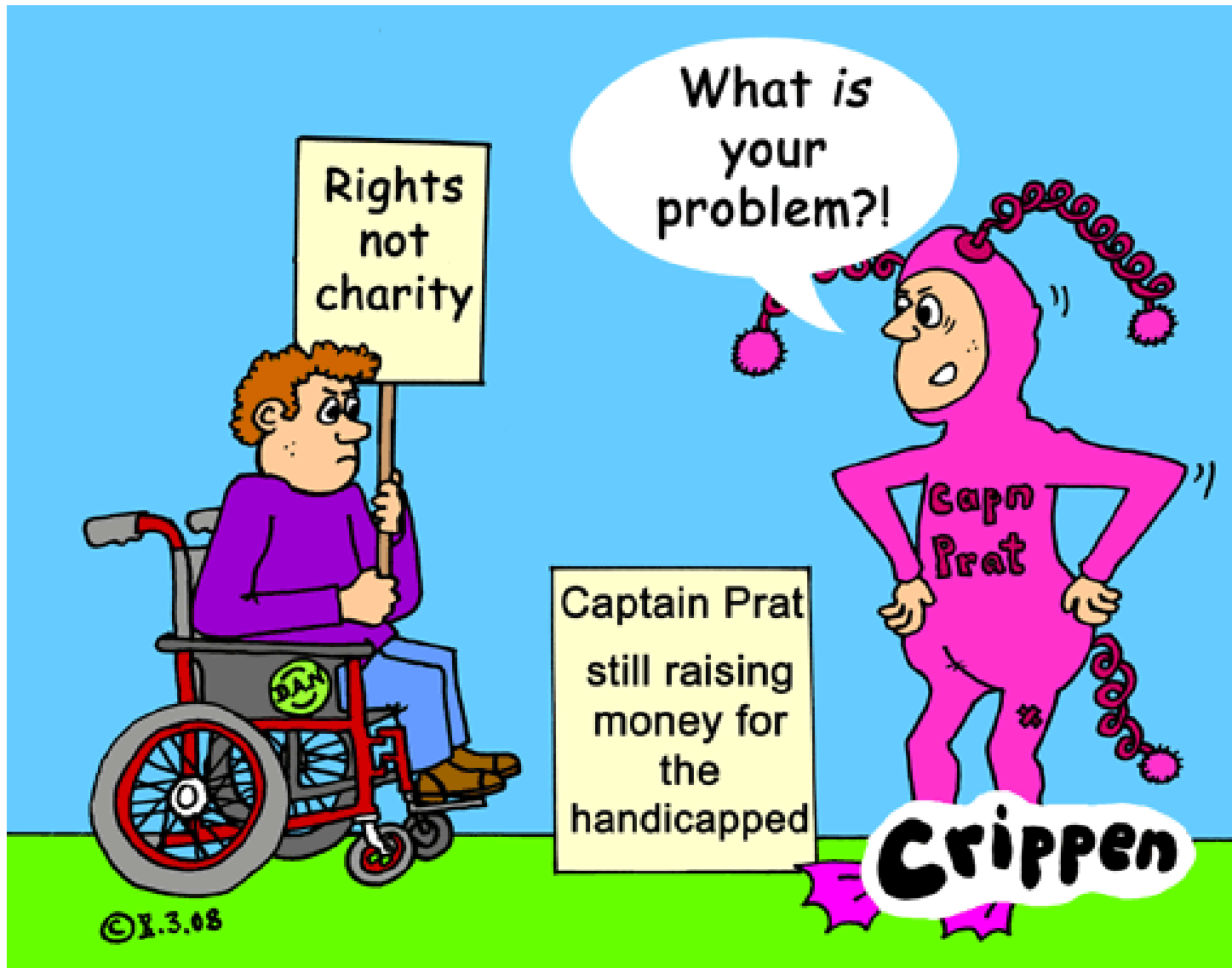
Τι σημαίνει «άτομο με αναπηρία»;

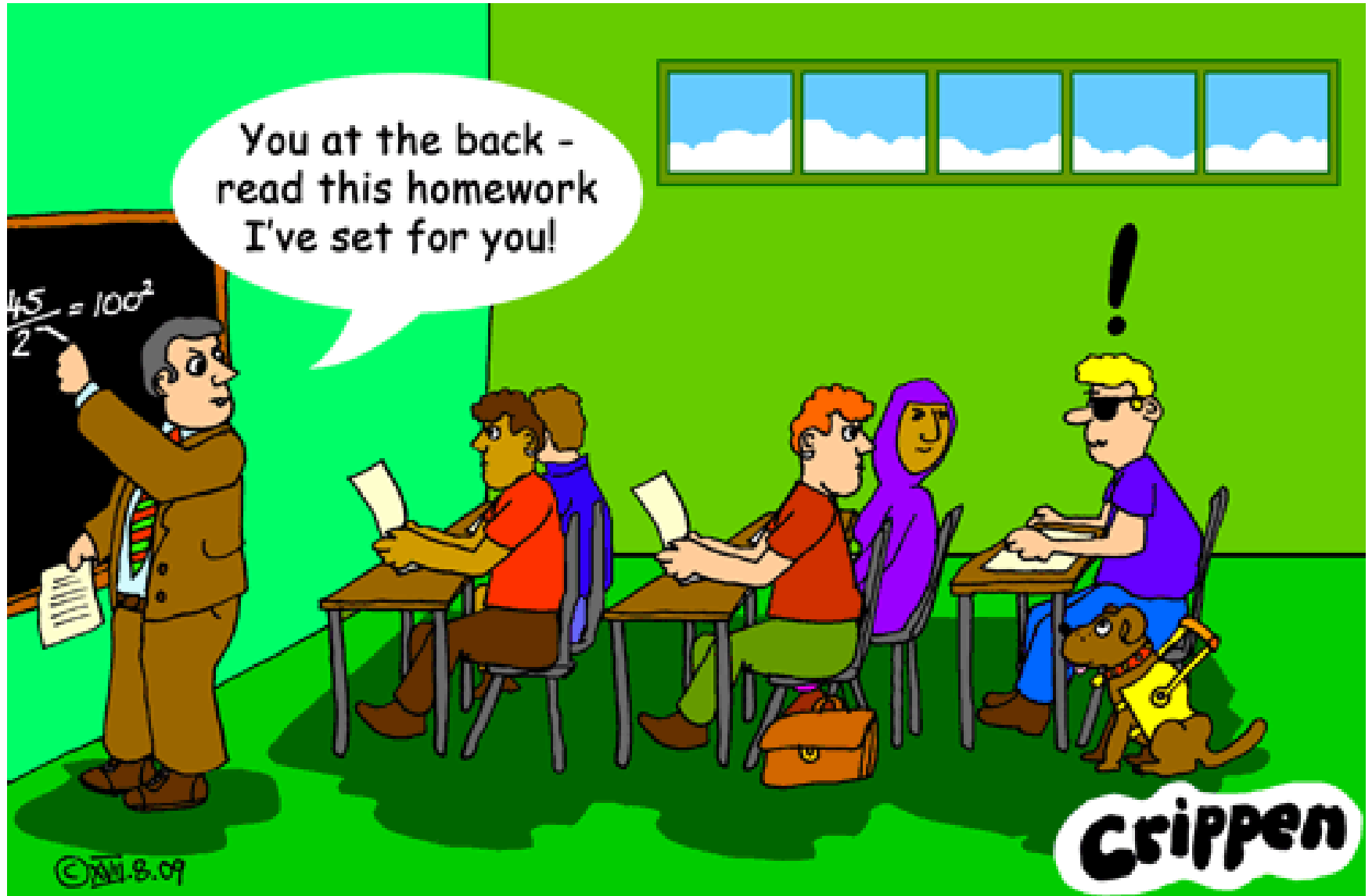
Ιατρικό Μοντέλο

Φιλανθρωπικό Μοντέλο

Κοινωνικό μόντελο

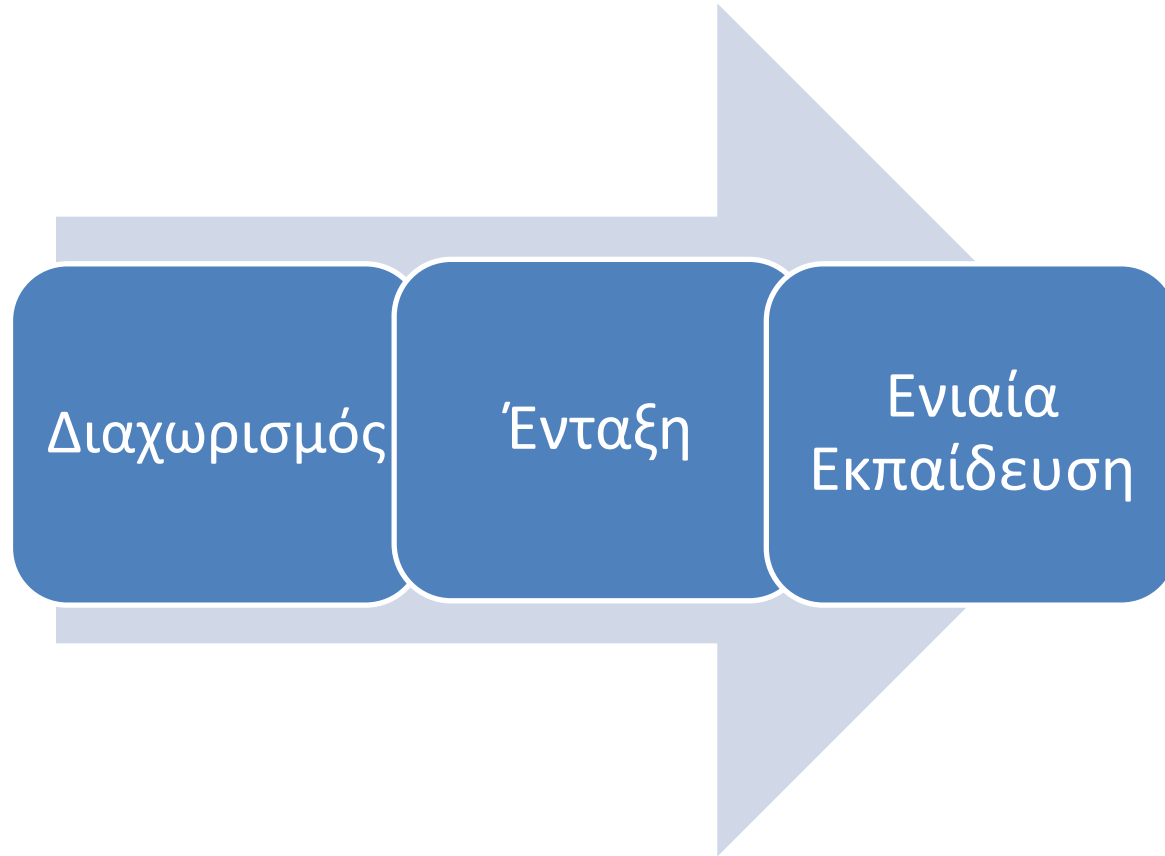
Δικαιωματική προσέγγιση

Ορολογία

- Νομοθεσία της Κύπρου
 - Παιδιά με ειδικές ανάγκες
- Αναπηρικό κίνημα της Κύπρου και άλλοι διεθνείς οργανισμοί/συμβάσεις
 - Παιδιά με αναπηρία
 - Νοητική, γνωστική, κινητική, σωματική, αισθητηριακή, ψυχο-συναισθηματική αναπηρία
- Μη αποδεκτοί όροι
 - Παιδιά με ειδικές ικανότητες
 - Παιδιά με ιδιαιτερότητες

Διαδοχικές Εκπαιδευτικές Φιλοσοφίες

Διαχωρισμός (Segregation)

- Εκπαίδευση των παιδιών με «ειδικές ανάγκες» στο ειδικό σχολείο και των παιδιών χωρίς «ειδικές ανάγκες» στο γενικό σχολείο
- Ο διαχωρισμός συνδέεται με:
 - Ειδικά αναλυτικά προγράμματα
 - Ειδικούς εκπαιδευτικούς
 - Εξατομικευμένη διδασκαλία
 - Έμφαση στη θεραπεία
 - Έμφαση στην αυτοεξυπηρέτηση

Ένταξη (Integration)

- Η εκπαίδευση των παιδιών με «ειδικές ανάγκες» στο γενικό σχολείο με την προϋπόθεση ότι έχουν πραγματοποιηθεί κάποιες αλλαγές που θα διευκολύνουν την εκπαίδευσή τους, π.χ.
 - Διαφοροποίηση του Αναλυτικού Προγράμματος
 - Διαφοροποίηση μαθήματος
 - Ανάπτυξη προσβάσιμων μέσων και υλικών
 - Αλλαγές στις κτιριακές εγκαταστάσεις για να γίνουν προσβάσιμες
- Η σχέση του διαχωρισμού με την ένταξη

Ενιαία Εκπαίδευση (Inclusive Education)

- Η εκπαίδευση όλων των παιδιών στο γενικό σχολείο το οποίο έχει εξ αρχής δημιουργηθεί με τρόπο που να στηρίζει την εκπαίδευση όλων των παιδιών
 - Ευέλικτο και προσβάσιμο Αναλυτικό Πρόγραμμα
 - Προσβάσιμες κτιριακές εγκαταστάσεις
 - Υποχρεωτική διαφοροποίηση της διδασκαλίας και αξιολόγησης
 - Κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό που είναι υπεύθυνο για την εκπαίδευση όλων των παιδιών
- Αναδόμηση και όχι προσαρμογή του σχολείου
- Ένα σύστημα εκπαίδευσης: Ενιαία Εκπαίδευση

Ενιαία Εκπαίδευση

- Η Ενιαία Εκπαίδευση στοχεύει στη δημιουργία του ενιαίου σχολείου
- Το ενιαίο σχολείο:
 - Είναι μια διαδικασία
 - Αφορά όλα τα παιδιά
 - Συνεχής προσπάθεια για αναγνώριση και αφαίρεση όλων των εμποδίων για τη μάθηση
 - Στοχεύει στην παρουσία, συμμετοχή και πρόοδο όλων των παιδιών
 - Στηρίζεται στις διεθνείς διακηρύξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα του παιδιού

*UNESCO (2005) Guidelines for Inclusion:
Ensuring Access to Education for All*

Το δικαίωμα στην ενιαία εκπαίδευση

https://www.youtube.com/watch?v=iVrm_V91V0I

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, 2006

https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=46

- Τα άτομα με αναπηρία έχουν τα ίδια δικαιώματα με τα άτομα χωρίς αναπηρία σε όλους τους τομείς της καθημερινής ζωής (κοινωνία, ψυχαγωγία, εκπαίδευση, ανεξάρτητη διαβίωση κτλ.)
- Άρθρα σύμβασης
 - Αρχή της μη διάκρισης
 - Ισότητα ευκαιριών
 - Εκπαίδευση
 - Ανεξάρτητη διαβίωση
 - Οικογένεια - προσωπικός χώρος
 - Προσβασιμότητα κ.ά.
- Σημείο αναφοράς για κρατικές δομές που ελέγχουν το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα

Άρθρο 24: Εκπαίδευση

1. Τα Κράτη Μέρη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία στην εκπαίδευση. Με σκοπό να πραγματοποιήσουν το δικαίωμα αυτό χωρίς διάκριση και βάσει των ίσων ευκαιριών, τα Κράτη Μέρη εξασφαλίζουν ένα σύστημα ενιαίας εκπαίδευσης (inclusive education) σε όλα τα επίπεδα και δια βίου μάθηση που αποσκοπεί:

(α) στην πλήρη ανάπτυξη των ανθρώπινων δυνατοτήτων και την αίσθηση αξιοπρέπειας και αυτοεκτίμησης, και την ενίσχυση του σεβασμού για τα δικαιώματα του ανθρώπου, τις θεμελιώδεις ελευθερίες και την ανθρώπινη ποικιλομορφία,

(β) την ανάπτυξη της προσωπικότητας, των ταλέντων και της δημιουργικότητας των ατόμων με αναπηρία, όπως επίσης και των διανοητικών και σωματικών ικανοτήτων, στο μέγιστο βαθμό,

(γ) στη διευκόλυνση των ατόμων με αναπηρία προκειμένου να συμμετέχουν αποτελεσματικά σε μια ελεύθερη κοινωνία.

2. Για την πραγματοποίηση αυτού του δικαιώματος, τα Κράτη Μέρη εξασφαλίζουν ότι:

(α) τα άτομα με αναπηρία δεν αποκλείονται από το γενικό εκπαιδευτικό σύστημα λόγω της αναπηρίας, και ότι τα παιδιά με αναπηρία δεν αποκλείονται από τη δωρεάν και υποχρεωτική πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ή τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, λόγω της αναπηρίας,

(β) τα άτομα με αναπηρία μπορούν να έχουν πρόσβαση σε μια ενιαία (inclusive), ποιοτική και δωρεάν πρωτοβάθμια εκπαίδευση και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, σε ίση βάση με τους άλλους, στις κοινότητες στις οποίες ζουν,

(γ) παρέχεται εύλογη προσαρμογή των αναγκών του ατόμου,

(δ) τα άτομα με αναπηρία θα λαμβάνουν την υποστήριξη που απαιτείται, εντός του γενικού εκπαιδευτικού συστήματος, για να διευκολύνουν την αποτελεσματική τους εκπαίδευση,

(ε) αποτελεσματικά εξατομικευμένα μέτρα υποστήριξης παρέχονται σε περιβάλλοντα που μεγιστοποιούν την ακαδημαϊκή και κοινωνική ανάπτυξη, σύμφωνα με το σκοπό της πλήρους ένταξης.

Η Σύμβαση και η Κύπρος

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Countries.aspx?CountryCode=CYP&Lang=EN

- Η Κύπρος υπέγραψε (2007) και κύρωσε (2011) τη Σύμβαση του ΟΗΕ (2006)
 - Η Ανεξάρτητη Αρχή Προώθησης Δικαιωμάτων Ατόμων με Αναπηρία (2012) παρακολουθεί την εφαρμογή της
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υπογράψει και κυρώσει τη Σύμβαση, άρα προωθεί την εφαρμογή της
 - European Disability Strategy 2010-2020
- Η Κύπρος έχει στείλει την πρώτη έκθεση προόδου στα Ηνωμένα Έθνη και έλαβε ανατροφοδότηση
- Το ΥΠΠ έχει ανακοινώσει την πρόθεσή του για αλλαγή της εκπαιδευτικής πολιτικής

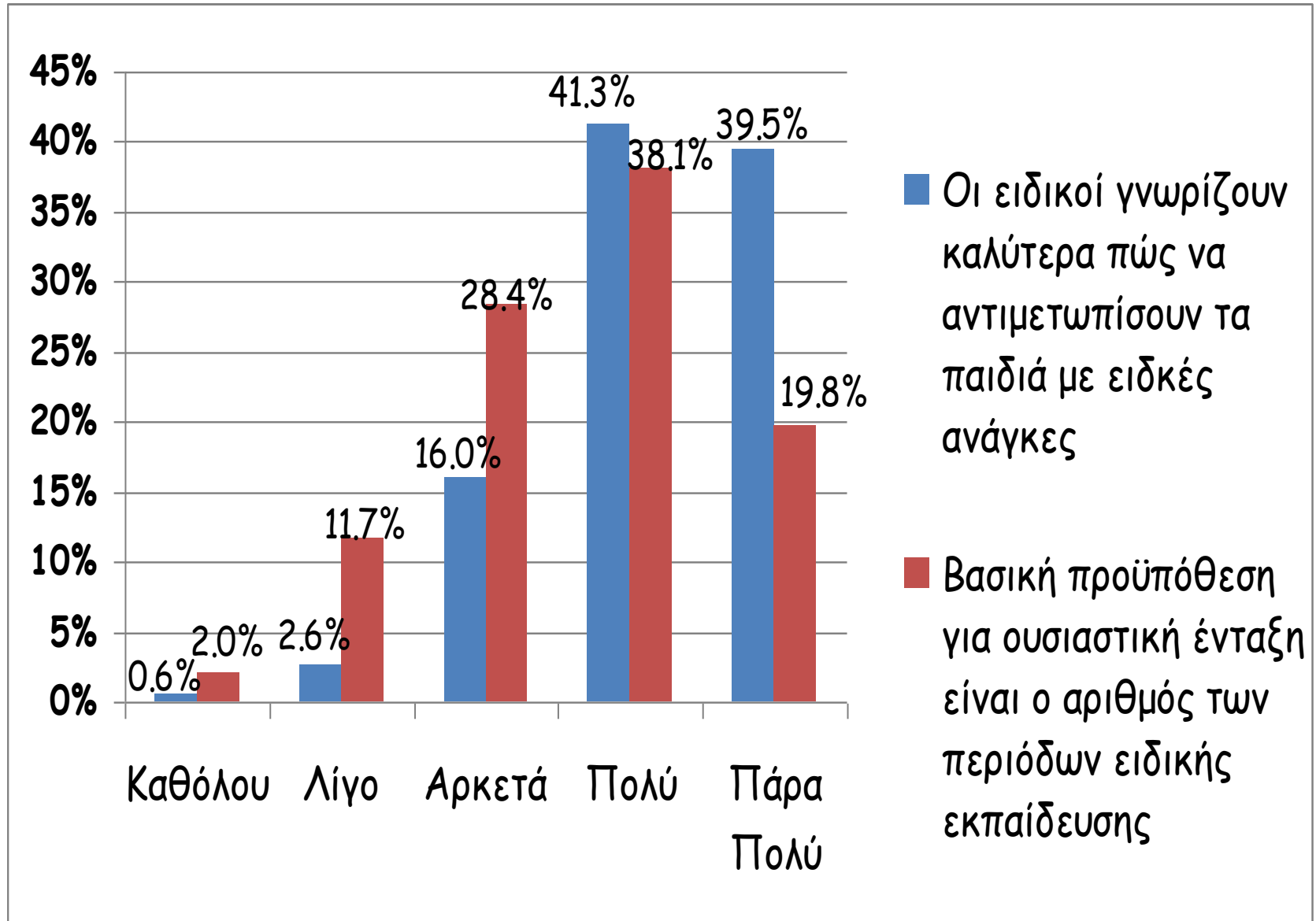
Νομοθεσία για την εκπαίδευση των παιδιών με αναπηρίες

- Ν. 113(Ι)/1999, «Ο περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Νόμος»
 - Φιλοσοφία ένταξης
- Θετικά στοιχεία νομοθεσίας
 - Σύστημα αξιολόγησης
 - Ένταξη θεωρείται ο κανόνας
- Αρνητικά στοιχεία νομοθεσίας
 - Προωθείται κυρίως η εξατομικευμένη διδασκαλία σε διαχωριστικά πλαίσια
 - Δεν γίνεται αναφορά στην υποχρέωση των γενικών εκπαιδευτικών για διαφοροποίηση στη γενική τάξη
 - Δεν προάγεται ο ρόλος ο ρόλος του ειδικού εκπαιδευτικού στη γενική τάξη και στο ενιαίο σχολείο

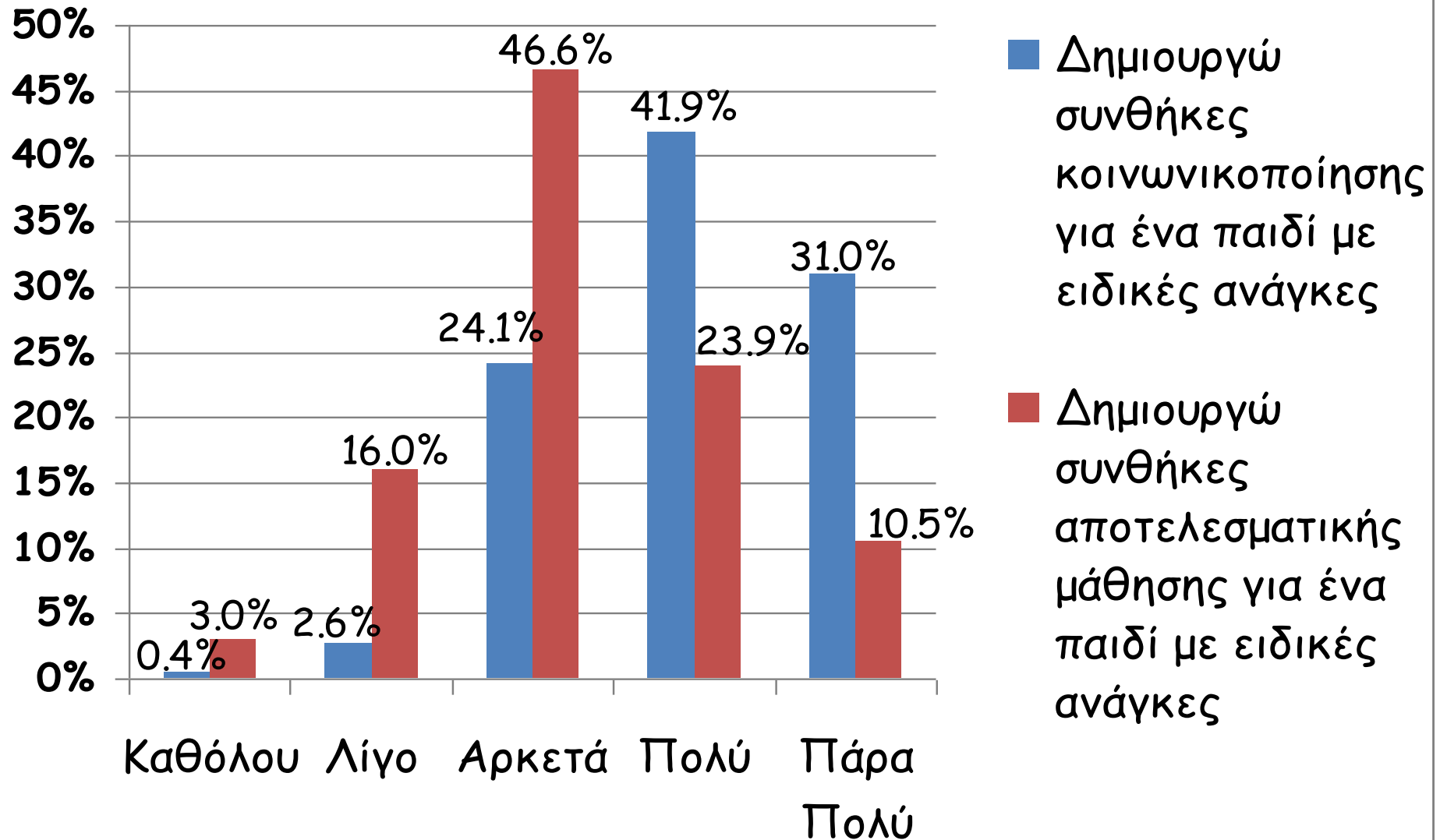
Τα στερεότυπα που δημιουργήθηκαν από το εκπαιδευτικό μας σύστημα

- Η δουλειά του ειδικού εκπαιδευτικού είναι να εκπαιδεύει παιδιά σε εξατομικευμένη βάση και εκτός της γενικής τάξης ακολουθώντας το Ατομικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης (ΑΠΕ)
- Ο ειδικός εκπαιδευτικός είναι υπεύθυνος για τα «παιδιά της ειδικής εκπαίδευσης», ενώ ο γενικός εκπαιδευτικός δεν είναι
- Ο γενικός εκπαιδευτικός μπορεί να προσπαθεί να δημιουργεί συνθήκες κοινωνικοποίησης για τα παιδιά με αναπηρία
- Ο γενικός εκπαιδευτικός δεν είναι υποχρεωμένος να κάνει διαφοροποίηση του μαθήματος

Ανασφάλεια δασκάλων τάξης να αντιμετωπίσουν τα παιδιά με ειδικές ανάγκες (Symeonidou and Phtiaka, 2009)

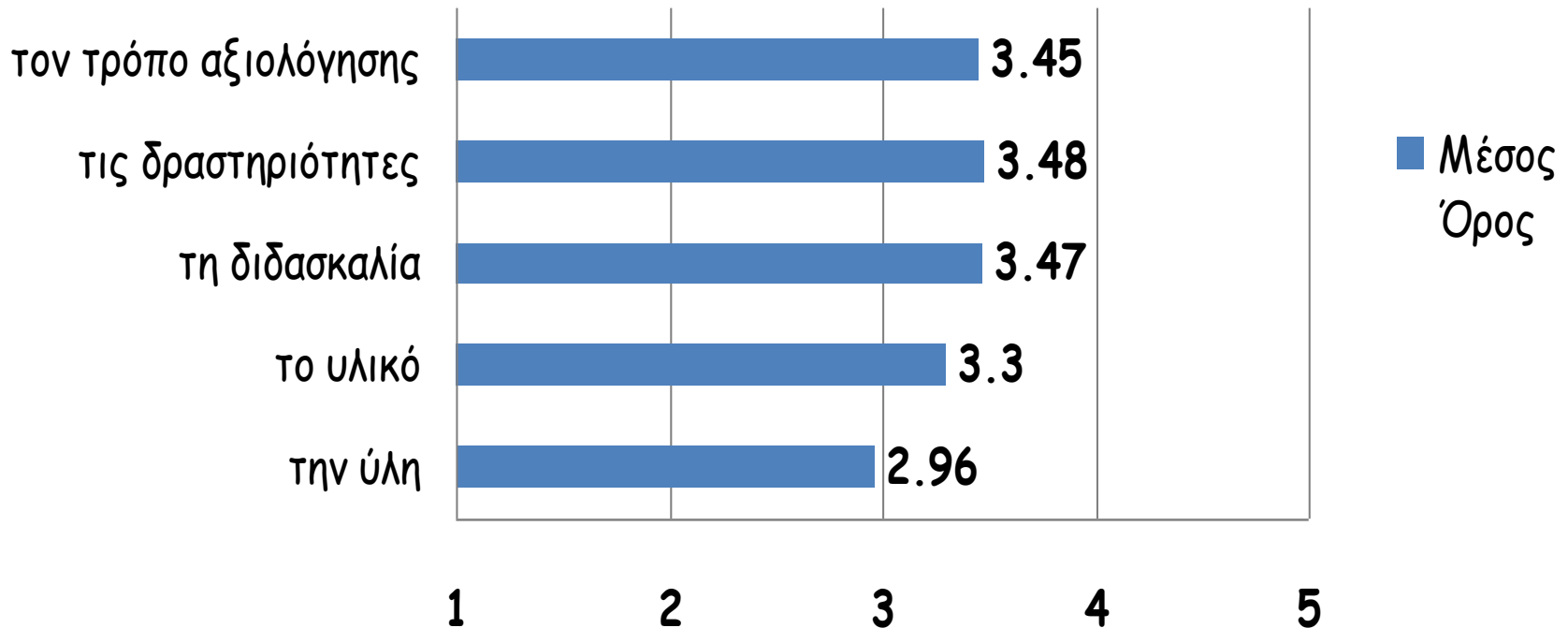

Ανασφάλεια για την εκπαίδευση των παιδιών με ειδικές ανάγκες (Symeonidou and Phtiaka, 2009)

Η διαφοροποίηση χρειάζεται, αλλά είναι δύσκολο να γίνει... (Symeonidou and Phtiaka, 2009)

Διαφοροποιώ ... για να ανταποκριθώ σε όλα τα παιδιά της τάξης συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών με ειδικές ανάγκες

Χαρτογράφηση του προσωπικού και των εμπλεκομένων

- Διευθυντής/ντρια
- Εκπαιδευτικοί τάξης
- Ειδικοί Εκπαιδευτικοί
- Άλλοι επαγγελματίες
- Σχολικοί βοηθοί
- Γονείς
- Κοινότητα

Διευθυντής/ντρια

- Επιλαμβάνεται όλων των θεμάτων του σχολείου συμπεριλαμβανομένων των ζητημάτων «ειδικής εκπαίδευσης»
- Ενημερώνεται για την πορεία των παιδιών που έχουν διαγνωστεί ως «παιδιά με ειδικές ανάγκες» μέσα στην τάξη και στα ειδικά πλαίσια
- Προωθεί τη συνεργασία μεταξύ γενικών εκπαιδευτικών και άλλων εμπλεκόμενων (π.χ. ειδικών εκπαιδευτικών, σχολικών βοηθών/συνοδών)
- Χειρίζεται προβλήματα που προκύπτουν με γνώμονα το συμφέρον του παιδιού
 - Καθημερινά προβλήματα
 - Προβλήματα που προκύπτουν κατά την εφαρμογή καινοτόμων εκπαιδευτικών πρακτικών
- Γνωρίζει τη νομοθεσία και τους κανονισμούς
- Αξιοποιεί όλους τους εμπλεκόμενους εντός σχολείου και άλλους (π.χ. συνδεδεμένες λειτουργούς)

Συνεργασία για την ενιαία εκπαίδευση

<http://www.swiftschools.org/>

Schoolwide Integrated Framework for Transformation (SWIFT) is a national K-8 center providing academic and behavioral support to promote the learning and academic achievement of all students, including those with the most extensive needs.

Παραδείγματα καλών πρακτικών
ένταξης στο γενικό σχολείο

Τι σημαίνει δεν αποκλείω λόγω αναπηρίας;

- Βεβαιώνομαι ότι όλα τα παιδιά συμμετέχουν σε όλες τις δραστηριότητες σε επίπεδο σχολείου
 - Κατά τη διάρκεια του μαθήματος
 - Στο διάλειμμα
 - Στην επίσκεψη-εκδρομή
 - Σε όλες τις δραστηριότητες που οργανώνονται από το σχολείο (π.χ. ενδοσχολικές γιορτές, εκδηλώσεις)

Πώς αναπτύσσω θετικές στάσεις προς τα άτομα με αναπηρία;

- Δεν σκέφτομαι με βάση το ιατρικό και το φιλανθρωπικό μοντέλο, αλλά με βάση το κοινωνικό μοντέλο και το μοντέλο ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Προωθώ τους στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος για σεβασμό στη διαφορετικότητα, αλλά και άλλους στόχους μέσω του κατάλληλου υλικού
- Αξιολογώ το υλικό που υπάρχει στα βιβλία και εμπλουτίζω με υλικό που ετοιμάστηκε από τα ίδια τα άτομα με αναπηρία

(Erevelles, 2006; Ware, 2011; Connor & Gabel 2013; Allan, 2014; Beckett, 2015; Symeonidou, forthcoming)

Ερευνητικό πρόγραμμα «Ψηφίδες Γνώσης»

ψηφίδες
γνώσης

www.ucy.ac.cy/psifides-gnosis

Σκοπός

- Να εντοπιστούν γραπτά κείμενα, ποιήματα, συνεντεύξεις, πίνακες, μουσική και άλλο υλικό ατόμων με αναπηρίες από την Κύπρο και την Ελλάδα και να εξεταστούν επικοινωνητικοί τρόποι αξιοποίησής τους στα Νέα Αναλυτικά Προγράμματα

Δείγμα

- Σκόπιμη δειγματοληψία (πληροφορίες από οργανώσεις ατόμων με αναπηρίες και από το διαδίκτυο)
- Είκοσι επτά άτομα
 - 17 άντρες, 10 γυναίκες
 - Τύποι αναπηρίας: οπτική, ακουστική, κινητική, σωματική
 - Χρόνιες παθήσεις: κατά πλάκα σκλήρυνση, ρευματοπάθεια
- Υλικό
 - Υλικό που δημιουργήθηκε από άτομα με αναπηρία
 - Ποιήματα, αφηγήσεις, άρθρα, πίνακες, γλυπτά, ταινίες μικρού μήκους, ρεπορτάζ εφημερίδων, ιστοσελίδες, φωτογραφίες
 - Πληροφορίες για τη ζωή τους μέσα από ημι-δομημένες συνεντεύξεις και άλλα μέσα

Οργάνωση - Αξιοποίηση υλικού, Ιστοσελίδα

- Ψηφιακά portfolio
- Εργαλείο για εκπαιδευτικούς - Γρήγορος εντοπισμός υλικού
 - Θέματα αναπηρίας
 - Στιγματισμός, περιθωριοποίηση, κριτική της κοινωνίας, νοηματική γλώσσα, κ.λπ.
 - Θέματα που δεν σχετίζονται με την αναπηρία
 - Φύση
 - Συναισθήματα (θυμός, λύπη, χαρά, κ.λπ.)
 - Αξίες (φιλία, αγάπη, ειλικρίνεια, ελευθερία, κ.λπ.)
 - Κοινωνικά ζητήματα (δικαιώματα παιδιών, αγνοούμενοι, κ.λπ.)
 - Χώρα καταγωγής – Κύπρος ή Ελλάδα (τοπίο, χωριά, κ.λπ.)
- Εκπαίδευση εκπαιδευτικών
 - Στάσεις προς την αναπηρία
 - Σχεδιασμός διδασκαλιών μαζί με εκπαιδευτικούς

Καινοτόμες προσεγγίσεις θεμάτων αναπηρίας στο σχολείο

Το υλικό μπορεί να αξιοποιηθεί:

- Για να εξυπηρετήσει στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος που δεν σχετίζονται με θέματα αναπηρίας (π.χ. οι πίνακες των ατόμων με αναπηρία μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο μάθημα της Τέχνης)
- Για να προβληματίσει για θέματα αναπηρίας (π.χ. ένα ποίημα ή ένα τραγούδι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να την κατανόηση του δικαιώματος στην πρόσβαση)

Μα τέλος πάντων, Ντίνας Παγιάση Κατσούρη

She is a beauty

είπε στη Σριλανκέζα.

Κι εκείνη την κοίταξε
αμήχανη και ταραγμένη.

Μα τέλος πάντων

δεν έβλεπε τη μυστηριώδη

εβένινη ομορφιά της;

Το πλατύ της χαμόγελο

τα γυαλιστερά της χέρια

τα τορνευτά της πόδια

το ευκίνητο σώμα της;

Μα τέλος πάντων

δεν έβλεπε πως ήταν μια αναπηρική καρέκλα

τελευταίας τεχνολογίας;

Πηγή: Παγιάση - Κατσούρη, Ν. (1996) Μ' ακουουούς (σ. 24). Λευκωσία: Ωρίων.

«Μα τέλος πάντων»

Ντίνας Παγιάση-Κατσούρη

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ	ΒΑΘΜΙΔΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
Γλωσσικό μάθημα	Ατομικά χαρακτηριστικά – ταυτότητα Πρόσβαση στην καθημερινή ζωή	Όλοι οι στόχοι που έχουν σχέση με την κατανόηση και παραγωγή προφορικού λόγου, κατανόηση και παραγωγή κειμένου	Όλες οι βαθμίδες

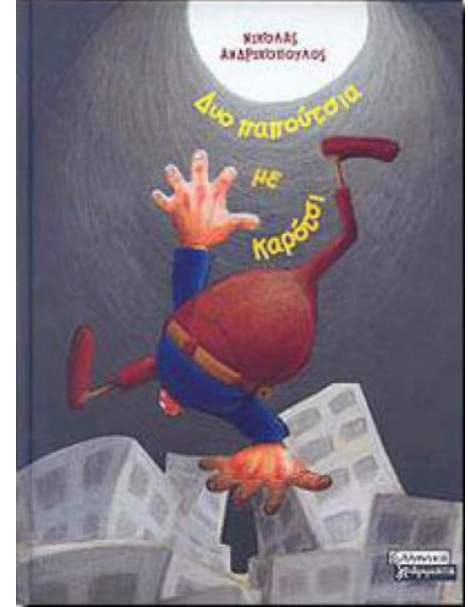
Ανάπτυξη ενότητας στην προδημοτική

(Πογιατζή & Συμεωνίδου 2016)

- Θέμα: Τα εμπόδια στην πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στο δομημένο περιβάλλον
- 24 παιδιά, 4.5 – 6 ετών
- Στόχοι
 - Αναγνώριση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία στην πρόσβαση
 - Γλωσσική έκφραση
 - Δημιουργική έκφραση
 - Κατανόηση της αξίας του τροχοκαθίσματος στη ζωή του ατόμου με αναπηρία

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- Επεξεργασία παραμυθιού
 - «Δυο παπούτσια με καρότσι»
- Η χώρα του «Με νοιάζει για σένα»
- Επιστολή στο δήμαρχο με εισηγήσεις για βελτίωση της πρόσβασης για τα άτομα με αναπηρία
- Τα παιδιά φωτογραφίζουν τα εμπόδια στο δομημένο περιβάλλον
- Τα παιδιά βλέπουν γελοιογραφίες παιδιών για το θέμα της πρόσβασης (Ψηφίδες Γνώσης)
- Τα παιδιά φτιάχνουν γελοιογραφίες με βάση τις φωτογραφίες που πήραν
- Επεξεργασία ποιήματος Ντίνας Κατσούρη
 - Μα τέλος πάντων

Ανάπτυξη ενότητας στο δημοτικό σχολείο

(Χρυσοστόμου & Συμεωνίδου, 2016)

- Έρευνα δράσης
- Δ' τάξη, Γλωσσικό μάθημα & Αγωγή Υγείας
- Διάρκεια ενότητας 4 X 80'
- Συνεργασία δύο εκπαιδευτικών
- Στόχοι ενότητας
 - Αποδόμηση της ρητορικής της φιλανθρωπίας
 - Εξοικείωση με όρους αναπηρίας, αποδεκτούς από τα άτομα με αναπηρία
 - Κατανόηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία
 - Αναγνώριση της αξίας της υποστηρικτικής τεχνολογίας για τα άτομα με αναπηρία
 - Ανάπτυξη επιχειρηματολογίας
 - Αναγνώριση του ρόλου της οικογένειας στη ζωή των ατόμων με αναπηρία

Μέσα και υλικά

- Στέλιος Κυμπουρόπουλος (ΣΚ)
 - Απόσπασμα από συνέντευξη
 - Απόσπασμα από ντοκιμαντέρ για τη ζωή του
 - Απόσπασμα από ομιλία του στο TEDMed
 - Απόσπασμα από δηλώσεις του σκηνοθέτη του ντοκιμαντέρ για τη ζωή του ΣΚ
- Άλλα υλικά
 - Τηλεόραση, μικρόφωνο, κάρτες ψηφοφορίας

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- Επεξεργασία αποσπασμάτων από συνέντευξη, εντοπισμός νέας ορολογίας, επεξήγηση λέξεων – χρήση λεξικού, παρουσίαση του προφίλ του ΣΚ με την ορολογία που επιθυμεί ο ίδιος
- Προβολή αποσπασμάτων από το ντοκιμαντέρ, συζήτηση κάθε αποσπάσματος (σημαντικά γεγονότα στη ζωή του, ο ρόλος των γονέων του, η εμπειρία του στην εκπαίδευση, ο ρόλος της υποστηρικτικής τεχνολογίας), λήψη σημειώσεων για τα κύρια σημεία
- Προβολή αποσπασμάτων από την ομιλία του ΣΚ. Συζήτηση κάθε αποσπάσματος (αυτοσαρκασμός, σημαντικά γεγονότα στη ζωή του – σημαιοφόρος, ιατρική)
- Διεξαγωγή debate. Επεξήγηση κατάστασης, οι μαθητές σε ομάδες ετοίμασαν επιχειρήματα υπέρ και κατά, διεξαγωγή debate στο πλαίσιο τηλεοπτικής εκπομπής, ψηφοφορία), αποκάλυψη της τελικής απόφασης στην πραγματικότητα

Εργαστήριο σε μικρή ομάδα παιδιών δημοτικού

(Λοϊζου & Συμεωνίδου, 2016)

- Η γελοιογραφία ως εργαλείο για καταπολέμηση των στερεοτύπων για την αναπηρία
- Ομάδα 5 παιδιών, 6-8 ετών
- 8 συναντήσεις Χ 1.5 ώρα
- Μέσα και υλικά
 - Παραμύθια
 - Σύντομο βιογραφικό ατόμου με αναπηρία
 - Αποσπάσματα από βίντεο
 - Γελοιογραφίες

Ενδεικτικές δραστηριότητες

CRIPPEN
Disabled Cartoonist

- Επεξεργασία παραμυθιών
 - «Η Αργυρώ γελάει», «Ο Φοίβος και ο άλλος Φοίβος»
- Επεξεργασία τηλεοπτικού σποτ
- Αποσπάσματα από βίντεο με ομιλίες ατόμων με αναπηρία για προετοιμασία ερωτήσεων συνέντευξης.
- Επεξεργασία σύντομου βιογραφικού ατόμου με αναπηρία
- Συνάντηση και συζήτηση με άτομο με αναπηρία
- Επεξεργασία στοιχείων γελοιογραφίας
- Επεξεργασία γελοιογραφιών που έφτιαξαν άτομα με αναπηρία
- Επεξεργασία γελοιογραφιών που έφτιαξαν άλλα παιδιά (Ψηφίδες Γνώσης)
- Παραγωγή κειμένου σε δοθείσα γελοιογραφία από άτομο με αναπηρία
- Παραγωγή δικής τους γελοιογραφίας
- Διοργάνωση έκθεσης με όλη τη δουλειά των παιδιών και επεξήγηση όλης της πορείας στους γονείς τους. Στην έκθεση παρευρέθηκε και ο ΜΔ κατόπιν πρόσκλησης των παιδιών

Ανάπτυξη ενότητας στη μέση εκπαίδευση

(Symeonidou & Damianidou, 2013)

- Εσπερινό σχολείο
- Τάξη με 17 μαθητές, 18-46 ετών
- Διάρκεια 4 X 40'
- Συνεργασία φιλόλογου και ακαδημαϊκού
- Στόχοι
 - Αναγνώριση ρατσιστικών στάσεων που λειτουργούν ως εμπόδια στην πολιτότητα
 - Κατανόηση τρόπων μέσα από τους οποίους η συμβολική ποίηση μπορεί να αποδομήσει και να δομήσει την πραγματικότητα

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- Επεξεργασία και σύγκριση ποιημάτων
 - Orkun Bozkurt
 - Ποιήματα: Ο τοίχος, Θέλω να κλάψω, Ο χαρταετός
 - Ντοκιμαντέρ: Ο χαρταετός
 - Κωνσταντίνος Καβάφης
 - Τα τείχη, Η πόλις
- Σύντομες παρουσιάσεις
- Συζητήσεις
- Εργασία σε ομάδες
- Ατομική εργασία

Τάξη	Θεματική περιοχή & λέξεις-κλειδιά	Υλικό που χρησιμοποιείται συνήθως	Υλικό από Bozkurt
Α΄ Γυμνασίου	Άνθρώπινες σχέσεις- Ανθρώπινοι χαρακτήρες΄ (ρατσισμός, καταπίεση, διακρίσεις, μοναξιά, διαφορετικότητα)	Αποσπάσματα από το ημερολόγιο της Άννα Φρανκ (Α. Φρανκ, μεταφρασμένο στα Ελληνικά)	Χαρταετός (<i>Uçurtma</i>), ταινία μικρού μήκους Θέλω να κλάψω (<i>Ağlamac Istiyorom</i>) Εγώ (<i>Ben</i>) Το καράβι (<i>Gemi</i>)
Β΄ Γυμνασίου	΄Ο τόπος μου και οι άνθρωποι΄ (άνθρωποι στην Κύπρο, προβλήματα που αντιμετωπίζουν στη σημερινή κοινωνία, κοινωνική ζωή)	΄Όταν πεθαίνει ένα παιδί, Τόλη Νικηφόρου Τα λουλούδια της Χιροσίμα (E. Morris, μεταφρασμένο στα Ελληνικά)	Θυμήσου (<i>Hatirla</i>) Κρεμάλα (<i>Darağacı</i>)
Γ΄ Γυμνασίου	΄Οικουμενικές αξίες και λογοτεχνία΄ (δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως η δικαιοσύνη, η ισότητα, η το δικαίωμα της μόρφωσης, ο σεβασμός στο διαφορετικό)	Θερμοπύλες, Καβάφης ΄Όσο μπορείς, Καβάφης	Χαρταετός (<i>Uçurtma</i>), Ταινία μικρού μήκους Χαρταετός (<i>Uçurtma</i>) Τοίχος (<i>Duvar</i>) Ωκεανός (<i>Okyanus</i>) Ιστορία (<i>Öykü</i>)

Τοίχος, *Orkun Bozkurt*

μπροστά μου τοίχος...
πόρτα κλειδωμένη
δεν μπορώ να ανοίξω!

στα αριστερά μου τοίχος...
παράθυρο
με σιδερένια κάγκελα
δεν μπορώ να κοιτάξω!

στα δεξιά μου τοίχος
κισσός που φτάνει
μέχρι τον ουρανό
δεν μπορώ να βγω!

Πίσω μου ανοιχτά...
το να γυρίσω
σημαίνει να τα παρατήσω
δεν μπορώ να γυρίσω!

Τα τείχη, 1986, Κ.Π. Καβάφη

Χωρίς περίσκεψιν, χωρίς λύπη, χωρίς αιδώ
μεγάλα κι υψηλά τριγύρω μου έκτισαν τείχη.

Και κάθομαι και απελπίζομαι τώρα εδώ.
Άλλο δεν σκέπτομαι: τον νουν μου τρώγει αυτή η τύχη.

Διότι πράγματα πολλά έξω να κάμω είχαν
Α όταν έκτιζαν τα τείχη πώς να μην προσέξω.

Αλλά δεν άκουσα ποτέ κρότον κτιστών ή ήχον.
Ανεπαισθήτως μ' έκλεισαν από τον κόσμο έξω.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

symeonidou.simoni@ucy.ac.cy

ucy.ac.cy/psifides-gnosis